

ΧΑΡΙΤΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΤΡΟΧΙΣΚΩΝ

ὑπὸ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΖΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἰατρικῶν κωδίκων, περὶ τὴν μελέτην τῶν ὁποίων ἀπὸ ἐτῶν ἀσχολοῦμαι, οὐ μικροῦ διαφέροντος εἶναι καὶ ὁ κατὰ τὴν 16^{ην} ἑκατονταετηρίδα γεγραμμένος ὑπ' ἀριθμ. 2240 κῶδιξ τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, περιλαμβάνων ἀπὸ φύλλου 1 - 39^{οῦ} φαρμακοθεραπευτικὸν ἔργον Χαρίτωνος, ἰατροῦ πιθανώτατα, ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τροχίσκων, κόκκων τε καὶ ξηρίων, ἐν οἷς καὶ περὶ ζουλαπίων καὶ κλυστήρων» (1).

Ἐκ τῆς ὅλης πραγματείας ἀποσπῶμεν νῦν τὸ περὶ τροχίσκων κεφάλαιον (φυλ. 1 - 11^ν) ἔπ' εὐκαιρίᾳ ἑορτασμοῦ τῆς 40ετηρίδος τοῦ σοφοῦ συναδέλφου κ. Θεοφίλου Βορέα, ἐπιφυλασσόμενοι ὅπως βραδύτερον πραγματευθῶμεν καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ ἔργου καὶ τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς παρομοίας πραγματείας ἄλλων συγγραφέων.

Ὁ Χαρίτων ἀναφέρει ἐν ὄλῳ 45 σκευασίας τροχίσκων ὡς ἑξῆς:

ΠΕΡΙ ΤΡΟΧΙΣΚΩΝ

Τροχίσκοι τοῦ λαχάνου, ὠφελοῦσι πρὸς τὰς τοῦ ἥπατος διαθέσεις καὶ τοῦ σπληνὸς μετὰ θερμότητος καὶ ἐκφάνσεις τῶν οἰδημάτων. φύλ. 1
Λαβὼν λαχάνου κεκαθαρμένου / καὶ ῥόδα ξηρὰ καὶ σπόδιον λευκὸν φ. 1β
καὶ ἀψίνθιον ῥωμαϊκὸν καὶ εὐπατόριον ἀνὰ <γ', ῥέον Ἰνδικὸν <ἡμίσι.,
5 σχίνου ἄνθος <β', κόψας σήσας φύρασον μετὰ χυλοῦ τοῦ μαράθρου
ἢ τῶν Ἰντίβων καὶ ποίει τροχίσκους ἀνὰ ἑξαγ. ἑνός. Πίνονται δὲ μετὰ
χυλοῦ τῶν λαχάνων, ἀπλοῖ ἢ σύνθετοι μετὰ ὄξυσάκχαρος.

Τροχίσκοι τοῦ Ἰνδικοῦ ῥέου, λυσιτελοῦσι πρὸς τὰς ἐμφράξεις τοῦ ἥπατος καὶ τῆς σπληνός, δυναμοῦσι δὲ καὶ τὸν στόμαχον. Λαβὼν
10 ῥόδα ξηρὰ καὶ ἀψίνθιον ῥωμαϊκὸν καὶ ῥέον Ἰνδικὸν ἀνὰ δραχ. β',
σπόδιον καὶ στάχος Ἰνδικόν, σχίνινον ἔλαιον καὶ λάχανον κεκαθαρι-

11 σποδίον

(1) Πρβλ. Die Handschriften der antiken Ärzte, v. Diels. Theil II, S. 23.

σμένον και χυμὸν εὐπατορίου ἀνὰ <α', σάνδαλ κίτρινον και κρόκον και κασσίας τὸ διπλοῦν και τραγάκανθαν, μαστίχην ἀνὰ ἑξάγ. ἤμ. κόψας σήσας φύρασον μετὰ χυλοῦ μαράθρου και ποίησον τροχίσκους ἀνὰ <α' και πίετω μεθ' ὕδατος τῶν λαχάνων και ὄξυσάκχαρος. 5

Τροχίσκοι τοῦ ἀνίσου, ὠφέλιμοι πρὸς τὸ ψυχρὸν ἥπαρ και στόμαχον και πρὸς τοὺς τῶν ὑποχονδρίων ἀνέμους. Λαβὼν ἄνισον κεκαθαρισμένον και ῥόδα ἐρυθρὰ και σπέρμα μαράθρου πλατύ, ἀνὰ <ζ', γλυκύρριζαν κεκαθαρισμένην τὴν ἐπιφάνειαν <ς' και χυλὸν γλυκυρρίζης και σχινάνθην, μαστίχην και στάχος ἀνὰ <γ' και χυλὸν εὐπατορίου οὕγγ. β', κόστον γλυκὺν και κασσίας τὸ διπλοῦν και ἄσαρ και ἀψίνθιον ῥωμαϊκὸν και σπόδιον ἀνὰ <β'. Κόψας, σήσας φύρασον μετὰ χυλοῦ σελίνου και γενέσθωσαν τροχίσκοι ἀνὰ ἑξαγ. ἑνὸς και ποθήτω εἰς καθ' ἡμέραν μεθ' ὕδατος τῶν λαχάνων και ὄξυμέλιτος. 10

Τροχίσκοι τοῦ εὐπατορίου, οἱ καλούμενοι δεκάειδοι, λυσιτελοῦσι πρὸς τὸ ἥπαρ και τὸν στόμαχον και ἀποφράττουσι τὰς ἐμπνευματώσεις και εἰς τὸ ῥῆγος τῶν ἀπὸ φλέγματος πυρετῶν και ταχέως εὐδοκιμοῦσι. Λαβὼν ἀψινθίαν ῥωμαϊκὴν και σχινάνθην και χυλὸν εὐπατορίου, ῥόδα ἐρυθρὰ και μαράθρου σπέρμα και μαστίχην ἀνὰ <δ', ἄνισον και τραγάκανθαν λευκὴν, σάνδαλ κίτρινον και σπόδιον λευκὸν ἀνὰ ἑξαγ. ἑνὸς, κόψας σήσας φύρασον μετὰ χυλοῦ ἰντίβων και ποίησον τροχίσκους ἀνὰ <α' και ποθήτω μεθ' ὕδατος τῶν λαχάνων και ὄξυμέλιτος. 15 20

Τροχίσκοι τῶν ῥόδων, δυναμοῦσι τὸ ἥπαρ και τὸν στόμαχον. Λαβὼν φύλλα ῥόδων ἐρυθρῶν <ι, γλυκύρριζαν <ς', σχινάνθην και στάχος και μαράθρου σπέρμα κηπευτοῦ και σπόδιον και τραγάκανθαν λευκὴν / ἀνὰ <β'. Κόψας, σήσας φύρασον μετὰ χυλοῦ ἰντίβων και ποίησον τροχίσκους ἀνὰ <α' και ποθήτωσαν μεθ' ὕδατος τῶν ῥοῶν, ἢ μεθ' ὕδατος τῶν λαχάνων. 25

Τροχίσκοι τοῦ σποδίου, ὠφελοῦσι πρὸς ὄξυν πυρετὸν και θερμότητα τοῦ ἥπατος και πρὸς τὴν συνεχῆ δίψαν. Λαβὼν ῥόδα ἐρυθρὰ ξηρὰ ἑξάγ. δ' και σπόδιον λευκὸν και ἀνδράχνης σπέρμα και χυλὸν γλυκυρρίζης ἀνὰ οὕγγ. β', τραγάκανθαν λευκὴν και ἄμυλον ἀνὰ <α', σάκχαρ ἑξάγ. β'. Κόψας, σήσας φύρασον μετὰ χυλοῦ ψυλλίου και ποίησον τροχίσκους ἀνὰ ἑξάγ. Ἡ πόσις εἰς τροχίσκος μετὰ ὕδατος τῶν ῥοῶν. 30 35

1 εὐπατωρίου 2 τραγακάνθαν 10 εὐπατωρίου 12 σπονδίου
15 εὐπατωρίου 17 τὸ ἀπὸ 19 εὐπατωρίου 20 τραγακάνθαν
26 τραγακάνθαν 33 τραγακάνθαν

Τροχίσκοι τῆς καφουράς, ψύχουσι τὴν φλόγωσιν καὶ τὴν ἔξαψιν καὶ τὴν θέρμην τοῦ ἥπατος καὶ πρὸς ὀξεῖς πυρετούς. Λαβὼν ῥόδα ἐρυθρὰ ἑξάγ. ς', σπόδιον καὶ κόμμα καὶ τραγάκανθαν ἀνὰ <δ, καφουράν <ήμισ. σπέρμα ἀγγουρίου καὶ τετραγγουρίου ἀπολεπισμένον καὶ σπέρμα ἀνδράχνης καὶ γλυκυρριζῶν ἀνὰ <η'. Κόψας, σήσας φύρασον μετὰ γλίσχρου τοῦ ψυλλίου καὶ ποίησον τροχίσκους, στάθμη τῶν προτέρων, καὶ χρῶ αὐτοῖς, ὡς τοῖς ἀνωθιν.

Τροχίσκοι τῆς ὀξυακάνθης, ὠφελούσι πρὸς τὴν τοῦ ἥπατος 2^ν ἔμφραξιν καὶ τῆς σπληνὸς καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὄγκου καὶ ἔμφραξιν 10 νισιν τῶν σημείων τῆς θερμότητος. Λαβὼν ὀξυακάνθαν <ζ', ῥόδα ἐρυθρὰ καὶ σπόδιον καὶ λάχανον κεκαθαρισμένον καὶ κρόκον ἀνὰ <α' καὶ φούβελ καὶ στάχος καὶ καρεόφυλλον καὶ κόστον γλυκὺν καὶ σχινάνθην ἀνὰ ἑξάγ. γ'. καὶ ῥέον Ἰνδικὸν καὶ σάνδαλ ῥούσιον καὶ σπέρμα μαράθρου ἀνὰ <α' καὶ σπέρμα κουσύθου <ε'. Κόψας, σήσας 15 φύρασον μετ' ὕδατος καὶ ποίησον τροχίσκους ἀνὰ <α' καὶ ποθήτω μετὰ ζωμοῦ μαράθρων καὶ φύλλων ῥαφάνων καὶ ὄξυμέλιτος

Τροχίσκοι τῶν ἴων. Διεθέμην τούτους πρὸς τὸ ἀποπαῦσαι τὴν ζέσιν τῆς χολῆς καὶ καταπραῦναι τὴν φλόγα καὶ τὸ ἥπαρ καὶ τὸν στόμαχον. Κενοῖ δὲ καὶ τοὺς πυρέττοντας ἢ χρῆσις τοῦ βοηθήματος. 20 Λαβὼν ἴα κυανίζοντα οὖγγ. γ' καὶ ῥόδα ἐρυθρὰ καὶ σάκχαρ ἀνὰ <β', σπόδιον λευκὸν καὶ χυλὸν γλυκυρριζῆς καὶ σπέρμα ἀνδράχνης, καὶ σάνδαλ λευκόν, σπέρμα σικύου ἀπολεπισμένον καὶ σκαμμωνίαν καὶ μαστίχην ἀνὰ ἑξάγ. ἥμ. Κόψας σήσας φύρασον μετ' ὕδατος καὶ ποίη- φ.3^ν 25 σον τροχίσκους ἀνὰ μιᾶς < ἢ πόσις εἰς τροχίσκος μετὰ τοῦ σεραπίου τῶν δαμασκήνων τοῦ ἀπλοῦ ἢ μετ' ὕδατος τοῦ ἀπομαλάγματος τοῦ Ἰνδικοῦ μαράθρου καὶ μείζονος ἢ τὸ μάννα.

Τροχίσκοι ἕτεροι ἰσχυρότεροι τῶν προηγουμένων. Καὶ εἰσὶ λευκοί, λαμβάνονται μετὰ ἐπιτηρήσεως καὶ ἀκριβοῦς διαίτης καὶ ὕδατος θερμοῦ. Λαβὼν τραγάκανθαν λευκὴν <ς', κέρας ἐλάφου <γ', σπόδιον 30 λευκὸν ἀνὰ <γ', ὄξύπορον <ς', θρέμμα ζουλαπίου <ι', σάνδαλ λευκὸν <β', κασσία γλυκέα καὶ σπέρμα ἀλθαίας ἀνὰ <γ'. Κόψας σήσας τὰ δέοντα. Τὸ δὲ ὄξύπορον χωρὶς ἐνώσας ζύμωσον μετὰ ῥοδοστάγματος καὶ ποίησον τροχίσκους ἀνὰ <β'. Ἡ δόσις εἰς τροχίσκος μετὰ ὕδατος θερμοῦ, ὡς προέφην.

35 **Τροχίσκοι τῶν τριῶν σανδαλίων.** Διεθέμην αὐτοὺς πρὸς τοὺς πυρέττοντας καὶ σφοδροτάτην δίψαν καὶ θέρμην τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ

3 τραγακάνθαν 7 στάθμην 10 ὀξυακάνθαν

16 ἐν τῇ ὄα: χυλοῦ 22 λελεπτισμένον

29 τραγακάνθαν, σποδίου 31 θασσία

στομάχου καὶ εἰς τὴν ξηρότητα τῆς γλώττης ἀπὸ τῶν κατὰ κράτος χολωδῶν ἀτμῶν· καὶ εἰσὶν ὀξυδερκεῖς καὶ δεδοκιμασμένοι καὶ πλατύκοιτοι.

Λαβῶν ῥόδα ἐρυθρὰ καὶ σπόδιον καὶ σάκχαρ, ἀνὰ <δ', σάνδαλ κίτρινον καὶ λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν καὶ σπέρμα ἀνδράχνης, χυλὸν γλυκερρίζης ἀνὰ κτλ.

5

- φ. 4 Τροχίσκοι τῶν τριῶν σανδαλίων κενούντων τὸν στόμαχον (¹).
Τροχίσκοι καλούμενοι καμφορᾶτοι.
- φ. 4^v » τοῦ σποδίου.
Τροχίσκοι τῶν ῥόδων.
» τοῦ ἀνίσου.
- φ. 5 Τροχίσκοι στομαχικοί.
» ὀξυακάνιθης, ψιλότεροι τῶν σανδαλίων.
Τροχίσκοι πρὸς κατάπαυσιν τῆς ξανθῆς χολῆς καὶ πυρετὸν τοῦ ἥπατος.
» πρὸς ἥπατικούς τοὺς ἔχοντας θέρμην.
- φ. 5^v » πρὸς ἥπατικούς τοὺς ἔχοντας θέρμην.
- φ. 6 Τροχίσκοι ἥπατικοί.
» διὰ σπερμάτων.
Τροχίσκοι ὠφελοῦντες πρὸς ληθιάργους καὶ κεφαλῆς ὀδύνας, τὰς ἀπὸ φλέγματος.
- φ. 6^v Τροχίσκων ὑπνωτικῶν σύνθεσις.
Τροχίσκοι δυσώδεις.
- φ. 7 » ὠφελοῦντες εἰς τραύματα τὰ ὄντα ἐν τῷ πνεύμονι.
Τροχίσκοι ὠφελοῦντες πρὸς τὰ τοῦ πνεύμονος τραύματα.
» πρὸς αἱμοπτοϊκούς.
- φ. 7^v Τροχίσκοι στυπτικοὶ καὶ ξηραντικοί.
» διὰ μήκωνος, ἐκκόπτοντες τὴν τοῦ αἵματος πτύσιν καὶ δυναμοῦντες τὰ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανα, ἐπέχοντες καὶ τοὺς κατάρρους.
- φ. 8 Τροχίσκοι λυσιτελοῦντες πρὸς πτύσιν αἵματος καὶ ῥῆξιν φλεβῶν ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ τοῦ ἥπατος καὶ τῶν νεφρῶν καὶ ἐκ τῆς μήτρας.
» ὠφέλιμοι πρὸς κοιλιακοὺς καὶ στρόφους συνεχεῖς.
Τροχίσκοι ὠφελοῦντες πρὸς κοιλιακοὺς ἐκ τῆς λειεντερίας καὶ τοῦ στομάχου.
- φ. 8^v » λυσιτελοῦντες εἰς πᾶσαν νόσον κολλητικὴν.

1 κατακράτιος

(¹) Ἡ σύνθεσις τῶν ἄνω τροχίσκων παραλείπεται ὀδδ.

- Τροχίσκοι ψυχράν κράτησιν ἔχοντες, πρὸς ῥοῦν κοιλιακὸν καὶ φ. 9
τὴν τοῦ στομάχου ἀδυναμίαν καὶ πρὸς πλῆθος ῥεύσεως.
» ἠπιόνιοι ὠφέλιμοι πρὸς τὸ κοιλίαν ἐπέχειν.
- Τροχίσκοι λυσιτελοῦντες πρὸς ἀλφούς, λαμπρύνουσι δὲ τὴν ὄψιν.
» καπάρεως ὠφελοῦσι πρὸς τὰ τῆς σπληνὸς οἰδήματα. φ. 9^v
- Τροχίσκοι πρὸς πόνον σπληνὸς καὶ σκληρότητα αὐτοῦ.
» τῆς μήκωνος ὠφελοῦσι πρὸς σφοδροτάτην ἐκφλόγω- φ. 10
σιν καὶ πρὸς τὰ τῶν νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως.
- Τροχίσκοι ὠφέλιμοι πρὸς πληγὰς νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως.
» ὠφελοῦντες πρὸς αἰμοπτοϊκοὺς οὐροῦντας αἷμα καὶ φ. 10^v
πύον.
- Τροχίσκοι πρὸς τοὺς αἷμα οὐροῦντας.
ἐκκόπτοντες τὸ αἷμα καὶ τὸ πύον, τὸ ρέον ἀπὸ τῶν φ. 11
νεφρῶν.
- Τροχίσκοι λύοντες τὸ πεπηγὸς αἷμα, τὸ ἐφελκόμενον ἀπὸ ῥήξεως
φλεβὸς ἐν τῷ ἥπατι ἢ ἐν τοῖς νεφροῖς.
» ὠφελοῦντες πρὸς τὸν διαβήτην.... λαβίων....

(Τέλος) .... καὶ σπέρμα ὄξυλαπάθου καὶ μυρσινόκουκκα, καὶ σπέρμα φ. 11^v
ἀνδράχνης καὶ ψύλλιον πεφρυγμένα ἀνὰ <β', ἀκακίαν καὶ βολαύστιον
καὶ ἄμυλον πεφρυγμένον καὶ σπέρμα ἀγγουρίου καὶ τετραγγουρίου καὶ
πέπονος ἀπολελεπισμένα ἀνὰ οὐγ. α' καὶ ἡμισ., καφουράν κεράτιον ἐν,
καὶ σπέρμα ῥόδων καὶ ἀλθαίας κόκκους καὶ κόκκους κυδωνίων καὶ
χυλὸν ὑποκυστίδος καὶ σουή καὶ αἷμα δρακόντειον καὶ σπέρμα ἀρνο-
γλώσσου καὶ ῥέον Ἰνδικὸν ἀνὰ <β'. Κόψας, σήσας ζύμωσον μετὰ χυλοῦ
ψυλλίου τοῦ ἐξερχομένου μετὰ ῥοδοστάγματος καὶ ποιήσον τροχίσκους
ἀνὰ <α' καὶ ἡμισ. πίνων τοὺς τοιούτους τὰς πρωΐας καὶ πολλάκις τῇ
ἑσπέρα μετὰ ζουλαπίου τῶν μυρσίνων ἢ τῶν ῥόδων ἢ τοῦ ὀμφρακίνου
μετὰ ὕδατος πολυγόνου ἢ μετὰ ῥοδοστάγματος» (1).

Οὕτως ἔχει τὸ α' μέρος τῆς πραγματείας τοῦ Χαρίτωνος, τὸ περὶ
τροχίσκων. Τροχίσκοι καλοῦνται ἀπὸ τοῦ διδομένου κατὰ τὴν ἀνάπλασιν
αὐτῶν σχήματος φαρμακευτικαὶ τινες σκευασίαι ἐν χρήσει οὔσαι ἀπὸ
ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ὁ Ἱπποκράτης αὐτὸς ἀναγράφει «κόλλικας» (2),
τροχίσκους ὡς μεταφράζει ὁ Littré (3), ἐντιθημένους τῇ γυναικὶ πρὸς
σύλληψιν.

(1) Εἶτα ἔπεται τὸ β' κεφάλαιον περὶ κόκκων (φύλ. 11^v).

(2) Ἱπποκράτης, Littré V, 188.

(3) Αὐτόθι 139 § 29.

Ὁ Γαληνὸς ἐν τῷ περὶ «συνθέσεως φαρμάκων κατὰ γένη»⁽¹⁾ γράφει περὶ τροχίσκων καὶ παραθέτει πλείστας συνθέσεις αὐτῶν, ὡς εὐρίσκομεν ἀναγραφομένας καὶ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἰατρῶν. Οὕτω δὲ Ὁρειβάσιος⁽²⁾ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἀναγράφει 14 εἶδη τροχίσκων, ὁ Παῦλος ὁ Αἰγινήτης⁽³⁾ περὶ τοὺς τεσσαράκοντα, 136 δὲ ὁ Νικόλαος ὁ Μυρσιός⁽⁴⁾.

Καὶ οἱ Λατῖνοι δὲ συγγραφεῖς ἀναγράφουσι τροχίσκους, ὡς ὁ Κέλσος⁽⁵⁾, ὅστις μνημονεύει 6, ὀνομάζων αὐτοὺς *pastilli*, ἐπιπροσθέτων: «quos τροχίσκους Graeci vocant». Καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβι δὲ ἰατροῖς ἐξηκολούθησεν ἡ χρῆσις τῶν τροχίσκων, ὡς δεικνύουσι τὰ ἔργα τοῦ Σαραπίωνος⁽⁶⁾, τοῦ Ἀλῆ - Ἀββᾶ⁽⁷⁾, τοῦ Μέσσουε⁽⁸⁾ καὶ ἄλλων.

Οἱ τροχίσκοι παρεσκευάζοντο ἐκ διαφόρων φαρμακευτικῶν οὐσιῶν, ἰδίᾳ φυτικῶν, αἵτινες μετεβάλλοντο πρῶτον εἰς λεπτὴν κόνιν, ἣτις εἶτα ζυμουμένη μετὰ τινος χυμοῦ, σιροπίου ἢ ἄλλης γλίσχρου οὐσίας εἰς μᾶζαν, ἔτεμαχίζετο εἰς μικρὰ τμήματα στρογγύλα, τρίγωνα ἢ τετράγωνα, ἀφιέμενα πρὸς ξήρανσιν πρὸ τῆς ἀποθηκεύσεως. Οὐδεμίᾳ ποτὲ ἐλαιώδους οὐσίας προσετίθετο τοῖς τροχίσκοις.

Οἱ τροχίσκοι ἦσαν τριῶν εἰδῶν. Οἱ μὲν ἐδίδοντο ἐσωτερικῶς (τροπόμενοι) πρὸς στύψιν κοιλίας, κατὰ αἰμορραγιῶν ἢ πρὸς ἀποσυμφορησιν ἢ παῦσιν πόνων κοιλιακῶν σπλάγχχνων, οἱ δὲ ἐνίεντο (τροχ. ἐνετικοί) μετὰ διάλυσιν ἐν χυλῷ πτισάνης, ἢ χυλῷ πιτύρων κτλ. κατὰ δυσεντερίας, αἰμορραγίας ἢ πρὸς στύψιν κοιλίας, τρίτοι δὲ τινες ἦσαν ἐν χρήσει ἐξωτερικῇ (τροχ. κατάχριστοι) κατὰ διαφόρων ἐξανθημάτων, οἶον ἔρπητος, ἔλκων ἢ πρὸς καῦσιν ἀνθράκων, πτερυγίων, σαρκωμάτων κτλ.⁽⁹⁾

Οἱ τροχίσκοι ἐχαρακτηρίζοντο τοῦτο μὲν ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν (τρίγωνοι⁽¹⁰⁾ κτλ.), τοῦτο δὲ ἐκ τῆς περιεχομένης κυρίας καὶ ἐνεργοῦ οὐσίας (τροχίσκος κροκώδης⁽¹¹⁾), ῥόδων, θιαψίας, κοραλλίου, ἠλέκτρου

(1) Γαληνὸς Βιβλ. Ε', Kühn τόμ. XIII, 824 - 837.

(2) Ὁρειβάσιος, Daremberg - Ruelle V, 128 - 131.

(3) Παῦλος ὁ Αἰγινήτης Βιβλ. VII, 12.

(4) Πρβλ. Κώδικα 2243 Ἑθν. Βιβλιοθήκης Παρισίων φύλ. 479ν καὶ ἐφεξῆς.

(5) Celsus, de re medica, Lib. V, cap. 20.

(6) VII, 18.

(7) Pract. X, 14.

(8) I, 8.

(9) Ὁρειβάσιος, ἐνθ. ἀνωτ. τόμ. II, σελ. 438 καὶ Παῦλος Αἰγινήτης βιβλ. VII, κεφ. 12.

(10) Ἀλέξανδρος ὁ Τραλλιανός, Puschmann I, 507.

(11) Αὐτόθι.

κτλ.), ἀλλὰ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐφαρμόσαντος ἢ συνθέσαντος αὐτοὺς ἱατροῦ (τροχίσκος Ὁρειβασίου, Φιλίππου, Πολυείδου, Μούσα, Ἄνδρωνος, Ἀσκληπιάδου κτλ.).

Περὶ τοῦ συγγραφέως Χαρίτωνος οὐδὲν σαφὲς γινώσκομεν. Ὁ Γαληνὸς ἀναφέρει Χαρίτωνά τινα ὀχλαγωγόν, πιθανῶς τῶν μέσων τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος, ἐφευρέτην φαρμάκου κατὰ τῶν δηγμάτων τῶν φαλαγγίων, ὅστις «περυφίων τὰς πανηγύρεις, ἀρήγειν ἐβούλετο τοῖς δακνομένοις»⁽¹⁾. Τὸ ὄνομα Χαρίτων (Marcus Julius Chariton) εὑρεται καὶ ἐπὶ σφραγίδος ὀφθαλμιατροῦ Ρωμαίου, τῆς γ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος⁽²⁾.

---

(1) Γαληνὸς Kühn XIV, 180.

(2) *Grotefend*, Die Stempel der röm. Augenärzte, σελ. 63. Ὅρα καὶ *Wellmann* ἐν *Pauly-Wissowa's Real Encyclopädie* ἐν λέξ. Χαρίτων.